

JEFFE DE BRABANDERE

‘DE OBJECTEN IN MIJN WERK DRAGEN EEN VERHAAL MEE.
IK WIL ZE EEN NIEUW LEVEN GEVEN.’

Als kind raapte Jeffe De Brabandere al stenen en dierenskeletten op. Hij is nooit gestopt met verzamelen. Ondertussen maakt de jonge beeldhouwer met die gevonden materialen assemblages, die in de mysteries van het verleden en het dierenrijk graven.

Met grote kunstliefhebbers als ouders struinde Jeffe De Brabandere van kindsaf aan talloze musea af. Zo bezocht hij op zijn dertiende de grotten van Font-de-Gaume, toen hij op vakantie was in de Dordogne. ‘Dat was echt beklijvend’, vertelt de sculpturenmaker. ‘De grotten op zich zijn al een hele ervaring. Je moet wat bukken en kruipen, maar dan sta je op 50 centimeter van de eeuwenoude muurschilderingen. Die dierentekeningen zijn zo indrukwekkend. Ik vond het echt treffend hoe men twaalf- tot vijftienduizend jaar geleden een dier op zo’n levendige, realistische manier kon vatten. Daar is mijn fascinatie ontstaan voor dieren in de kunstgeschiedenis.’

Geschiedenis en dieren, het zijn twee van Jeffes grootste passies. Zo was hij kind aan huis op de boerderij van zijn grootouders en schreef hij zijn scriptie tijdens de

masteropleiding Beeldhouwen aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen in 2020 over ‘De verbeelding van het dier in de zeventiende-eeuwse en hedendaagse kunst.’ Ook in zijn eigen sculpturen gaat hij aan de slag met dierlijke elementen. Dat mag je letterlijk nemen, want oude schedels en skeletten zijn het vertrekpunt van zijn composities. Zo maakte hij voor ‘Finis Terrae’, de Antwerpse kunstwandelroute georganiseerd door galerie Geukens & De Vil, die hem representeert, vier composities rond de vier ruiters van de Apocalyps en de vier uitersten van de mens. Daarvoor verwerkte hij beenderen, tanden en schedels van paarden in metalen structuren, die hij tentoonde in de imposante Nottebohmzaal.

Ongrijpbaar

Meer nog dan de levende wezens zijn het dus vooral hun relictten die Jeffe interesseren, en hoe de dieren daarin blijven doorleven. ‘Alles heeft een skelet, dat is wat er overblijft.’ Bovendien verwijst hij met die restanten niet alleen naar de vergankelijkheid van dieren, maar ook naar hun ongrijpbaarheid. ‘Ik vind het interessant dat we dieren nooit helemaal kunnen kennen’, zegt hij. ‘We zijn zelf natuurlijk dieren, maar van andere dieren weten we niet wat ze denken en hoe ze zichzelf en de wereld ervaren. We kunnen niet in de Umwelt van dieren kruipen en toch denken we soms dat we hen kennen en begrijpen, bijvoorbeeld door een huisdier een naam te geven en onszelf of onze maatschappelijke context erin te projecteren.’

‘Die ongrijpbaarheid is wat ik ook zo boeiend vind aan de geschiedenis. We kunnen de geschiedenis nooit voor honderd procent vatten. Zo weet ik niet precies wat er is gebeurd met de botten die ik gebruik of wie ze heeft vastgehad.’ Net als bij dieren projecteren we onszelf ook voor een deel in onze ideeën over het verleden. ‘Geschiedenis prikkelt de verbeelding: we maken zelf associaties, maar kunnen nooit exact weten hoe het geweest is. Dat onzekere is iets waar ik heel graag mee speel.’

Daarom grijpt Jeffe vaak terug naar historische verhalen en mythes in zijn kunstwerken. Het eerste werk waarin hij expliciet verwees naar de kunstgeschiedenis was 'Tanquam Agnus' (2022), dat hij tentoonstelde in de oude brouwerij die hij met kunstcollectief FAAR een tijdje mocht innemen. In die assemblage presenteerde hij een schapenschedel achter glas tegen een stalen plaat. Daarmee verwees hij naar 'Agnus Dei' van Zurbarán, een schilderij van het 'Lam Gods' liggend op een grijze tafel tegen een donkere achtergrond. 'Dat schilderij vond ik als kind al prachtig. Het is misschien wel mijn lievelingskunstwerk', vertelt Jeffe. 'Toch dacht ik er niet meteen aan toen ik twee stukken schapenschedel kreeg van een vriend, die ze gevonden had in het slib van de Schelde. Pas toen de compositie met een stalen plaat zich in mijn hoofd vormde, was de link met het schilderij evident.' Bovendien is 'Agnus Dei' enorm bekend, maar weten minder mensen dat Zurbarán zeven versies gemaakt heeft. 'Op een minder bekende versie staat de tekst 'Tanquam Agnus' ('Als een lam'). Om de band tussen de twee werken te verstevigen, heb ik die ook op de stalen plaat geschreven.'

Gevonden voorwerpen

Toch zijn het vooral de materialen zelf die Jeffe leiden en waaruit de historische referenties al dan niet volgen. Ook die bouwstenen dragen immers een verhaal mee, want Jeffe werkt uitsluitend met bestaande materialen. Als kind raapte hij al stenen en beenderen op en in de opleiding Beeldhouwen merkte hij dat het net die vondsten zijn die zijn handen doen jeuken. 'Ik gebruik alleen materialen die ik zelf heb gevonden heb, tweedehands heb gekocht of heb gekregen van kennissen. Want heel Antwerpen weet ondertussen dat ik met botten bezig ben. Die ouderdom vind ik heel belangrijk: de materialen dragen een verhaal mee, er zit geschiedenis in, ze hebben iets meegemaakt. In mijn assemblages kan ik ze een nieuw leven geven.'

Jeffe heeft die bestaande, vormelijke elementen ook echt nodig om een kunstwerk te laten ontstaan. 'Ik ben een verzamelaar. Al snel ligt er een hoop spullen rond mij en vertrek ik daaruit.' Dat gepuzzel start meestal zonder een duidelijk plan. 'Ik kijk naar de materialen die mij omringen, laat ze door mijn handen gaan, combineer ze in composities en verleg vaak weer stukken. Zo kan het zijn dat ik de ene dag een combinatie fantastisch vind en de volgende dag hoop dat niemand het gezien heeft. Maar op een gegeven moment klikt er iets en valt de assemblage in zijn plooi.' De doorslaggevende factor is daarbij niet de historische link, maar de visuele component. 'Er ontstaan altijd relaties tussen de verhalen van de verschillende onderdelen, maar het belangrijkste is dat de assemblage zelf goed werkt. Er moet niet achter elk werk een geniaal verhaal zitten.'

'Geschiedenis prikkelt de verbeelding: we kunnen nooit exact weten hoe het vroeger is geweest. Ik speel graag met dat onzekere.'

In de sculpturen valt op hoe beschermend Jeffe met de ruw ogende materialen omgaat. Hij legt ze bijvoorbeeld op een deken of verzorgt ze als het ware met een pleister. 'De dingen die andere mensen maar niks vinden en weggooien, wil ik juist bewaren. Ik apprecieer en koester ze zo hard dat ik ze zelfs op een viltje leg en omwikkel', zegt hij. 'De geschiedenis is gedaan, maar deze stenen, botten of hoorns zijn wat overblijft. Op een manier probeer ik de tijd daarin vast te houden, ook al weet ik dat dat nooit helemaal gaat.'

Tekst: Maya Toebat
Foto's: Evenbeeld

JEFFE DE BRABANDERE
*1998
Heeft een atelier in Antwerpen.
Is verbonden aan galerie Geukens & De Vil en maakt ook deel uit van kunstenaarscollectief FAAR.

‘De dingen die andere mensen maar niks vinden en weggooien, wil ik juist bewaren.’

‘Mijn atelier is eigenlijk te klein voor heel wat van mijn installaties. Die beperking van de ruimte kan helpen om keuzes te maken of te focussen, maar dat geldt niet voor mij. Ik heb het nodig om die ruimte los te laten en naar het bos te trekken. Dat zie ik als mijn tweede atelier.’

Lies Daenen
Maakt multimedia-installaties met natuurlijke materialen. Heeft een atelier in Oud-Heverlee.

Foto: Renaat Nijls